

Správa o plnení úloh vyplývajúcich z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020

Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 - 2020 (ďalej len „národný program“) bol prijatý uznesením vlády Slovenskej republiky č. 688 zo 4. decembra 2013.

Cieľom národného programu je vytvárať lepšie príležitosti a pracovné podmienky pre starších pracovníkov a ich uplatnenie na trhu práce, bojovať proti sociálnemu vylúčeniu skôr narodených posilňovaním ich aktívneho zapojenia do spoločnosti, podporiť zdravé starnutie, zmeniť negatívny prístup k starnutiu, prispôbiť tovary, výrobky a služby narastajúcemu počtu a podielu starších ľudí a ich potrebám, obmedzeniam a preferenciám, venovať zvýšenú pozornosť vytváraniu podmienok na udržateľnú kvalitu života starších ľudí, vrátane dlhodobej udržateľnosti sociálneho zabezpečenia, dostupnosti a kvality verejnej dopravy, bývania, celoživotného vzdelávania, uspokojovania kultúrnych potrieb, dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb podporujúcich nezávislý, bezpečný, dôstojný a aktívny život v starobe.

V súlade s plnením úlohy B.3. uznesenia č. 688/2013 bola vypracovaná správa o plnení úloh vyplývajúcich z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 (ďalej len „správa“) s cieľom poskytnutia komplexnej informácie o stave plnenia úloh v hodnotiacom období rokov 2014 a 2015. Podklady k vypracovaniu správy poskytnú zainteresované ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy, správcovia ďalších kapitol štátneho rozpočtu, subjekty verejnej správy, seniorské a spoločenské organizácie.

Národný program je po obsahovej stránke rozčlenený na tri základné okruhy starostlivosti štátu o starnúcich občanov:

- Ochranu ľudských práv, podporu aktívnej nezávislosti a občianskej účasti starších ľudí
- Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí
- Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

V oblasti ochrany ľudských práv, podpory aktívnej nezávislosti a občianskej účasti starších ľudí bolo uložených 15 úloh. Všetky úlohy sú v štádiu plnenia a možno konštatovať, že seniorské organizácie majú plnú podporu štátu, obcí a vyšších územných celkov pri presadzovaní práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí, ktorí sa majú právo zúčastňovať na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach.

Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí

V oblasti zamestnanosti a zamestnateľnosti starších ľudí bolo uložených 20 úloh, z ktorých 2 úlohy boli splnené, 13 úloh je v štádiu plnenia a 5 úloh sa plniť nezačalo, spravidla pre neskorší termín plnenia. Možno predpokladať, že všetky úlohy s neskorším termínom plnenia budú súčasťou právnych predpisov, ktorých príprava bude zahrnutá do plánu legislatívnych úloh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na roky 2016 až 2020.

Z priložených správ Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR) a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (UPSVaR) je možné vytvoriť si

ucelený obraz o veľkom objeme aktivít zameraných na plnenie úloh v oblasti služieb zamestnanosti pre starších zamestnancov. Prezentácia UPSVaR, ktorá sa vyjadruje k službám zamestnanosti pre starších zamestnancov, podpore rozvoja striebornej ekonomiky a k sociálnemu začleneniu ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie, má vysokú vypovedaciu hodnotu. Na tieto informácie úzko nadväzuje správa Národného inšpektorátu práce, ktorá popisuje výsledky inšpekcií zameraných na pracovné podmienky zamestnancov nad 50 rokov, ako aj vnútorné vzdelávanie svojich inšpektorov s cieľom zlepšiť schopnosť odhaľovania diskriminácie na trhu práce.

Na základe aktuálnych informácií z Ministerstva školstva, vedy a výskumu a športu Slovenskej republiky, ako aj podaných správ zo strany seniorských organizácií možno konštatovať, že univerzity tretieho veku na vysokých školách v Slovenskej republike, akadémie tretieho veku, kluby seniorov a ďalšie vzdelávacie inštitúcie svojimi aktivitami a vzdelávacími programami rozšírili možnosti vzdelávania starších ľudí, čím na jednej strane podporujú aktívny spôsob života starších ľudí a na druhej strane umožňujú zvýšiť ich ekonomický a celospoločenský prínos.

Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

V oblasti zacielenej na dosiahnutie nezávislého, bezpečného a kvalitného života starších ľudí bolo uložených 75 úloh, z ktorých 4 sú splnené, 58 úloh sa priebežne plní, 2 úlohy neboli splnené v stanovenom termíne a na ich plnení sa pracuje, 7 úloh ešte nie je v štádiu plnenia a o spôsobe plnenia 4 úloh sme zo strany gestora nedostali informáciu. Z toho:

- V časti Zdravotná starostlivosť bolo uložených 7 úloh za účelom podpory aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a preventívnej starostlivosti o seniorov. Všetkých 7 úloh je v štádiu plnenia.
- V časti Bývanie, dotýkajúcej sa zlepšenia prístupu k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu s dôrazom na podporu sociálneho nájomného bývania sa plnia všetky 3 uložené úlohy. Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (MDVRR SR) aj Ministerstvo financií Slovenskej republiky referujú o objeme a forme využitia prostriedkov zo Štátneho fondu rozvoja bývania, danou problematikou sa zaoberajú vo svojich správach aj samosprávne kraje.
- V časti Dôchodkový systém bolo uložených 10 úloh, z toho na 5 úlohách analytického charakteru s neskorším termínom plnenia MPSVR SR, z dôvodu prednostného plnenia iných úloh, doteraz nezačalo pracovať. Zo zostávajúcich piatich úloh sa 3 priebežne plnia a 2 boli splnené. Jednou zo splnených úloh s významným celospoločenským vplyvom na dávky dôchodkového poistenia bola úloha „Ustanoviť minimálny dôchodok v závislosti od počtu odpracovaných rokov tak, aby sa fyzické osoby, ktoré odpracujú zákonom ustanovený počet rokov neocitli v systéme sociálnej pomoci“. Zákon č. 140/2015 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, a ktorým bol zavedený inštitút minimálneho dôchodku s výškou odvíjajúcou sa od počtu odpracovaných rokov, nadobudol účinnosť dňom 1. júla 2015.

- V časti Sociálne služby bolo uložených 32 úloh, z toho 2 úlohy boli splnené, jednej úlohe uplynul termín a je v stave riešenia, 23 úloh sa priebežne plní, 2 úlohy majú neskorší termín plnenia a k zostávajúcim 4 úlohám, ktorých gestorom sú obce, sme zo strany Združenia miest a obcí Slovenska nedostali žiadne stanovisko.

MPSVR SR sa vo svojej rozsiahlej správe o plnení úloh podrobne vyjadruje k spôsobu plnenia úloh zameraných na dosiahnutie dostupnosti, kvality a finančnej udržateľnosti sociálnych služieb. Detailné správy samosprávnych krajov informujú o modernizácii a debarierizácii zariadení sociálnych služieb a transformácii veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb na zariadenia rodinného typu. Jednota dôchodcov na Slovensku a Združenie kresťanských seniorov poskytujú pohľad prijímateľov na danú problematiku.

Gestorské obce, ktoré majú k seniorom najbližšie a iste na tomto poli vykonávajú veľa prospešnej práce neposkytli prostredníctvom zastrešujúceho Združenia miest a obcí Slovenska žiadnu informáciu o plnení štyroch úloh dotýkajúcich sa „Rozvoja terénnych sociálnych služieb a ambulatných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí“ a „Poskytovania neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálnej ochrany“.
- V časti Sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie bola uložená 1 úloha, ktorá sa podľa vyjadrenia gestora – MPSVR SR priebežne plní a na základe novelizácie zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia prišlo k úprave poskytovania dávok v prospech ich poberateľov.
- V časti Skvalitňovanie života starších ľudí bolo uložených 22 úloh, z toho 21 sa priebežne plní, 1 úloha nebola splnená v stanovenom termíne, no je v štádiu prípravy. MDVRR SR a Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vo svojich podrobných správach poskytujú plošný celoslovenský obraz o priebežnom plnení úloh zabezpečujúcich „Mobilitu starších ľudí, ľahko prístupnú a cenovo dostupnú dopravu“ a „Informovanosť a dostupnosť kultúry, podporu solidarity a súdržnosti medzi generáciami“.

Už spomenuté MDVRR SR pri jedinej nesplnenej úlohe „ustanoviť v novej vyhláške technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie v ubytovacích a stravovacích zariadeniach tak, aby sa tieto osoby mohli zúčastňovať na cestovnom ruchu“ uvádza, že úlohu nemohli v roku 2014 splniť, nakoľko prijatie novej vykonávacej vyhlášky závisí od schválenia nového stavebného zákona, ktorého návrh nebol do konca roka 2015 prijatý.

Ostatné úlohy dotýkajúce sa „Bezpečnosti a kvality potravín“, „Životného prostredia, jeho kvality a udržateľnosti“, „Cenovej dostupnosti energií a jednoduchej technológie pre starších ľudí, prispôsobovania tovarov a služieb potrebám starších ľudí“ sú gestormi úloh priebežne plnené.

Záverom možno konštatovať, že v národnom programe je zadaných celkom 110 aktivít. Z celkového počtu je 94 aktivít s termínom plnenia priebežne a 16 aktivít je termínovaných. Za obdobie rokov 2014 a 2015 bolo splnených 6 úloh, 88 úloh sa priebežne plní, s plnením 12 úloh sa ešte nezačalo a k plneniu 4 úloh sa Združenie miest a obcí Slovenska do 30. apríla 2016 nevyjadriilo.

Široké spektrum rôznorodých aktivít gestorov a spolupracujúcich subjektov podieľajúcich sa na plnení úloh národného programu, tvorí prílohu predloženej správy.